

Slavnostní zajetí
Sesterské sekce
PragueONCO

Zleva: PhDr. Dagmar
Škochová, MBA,
PhDr. Martina
Šochmanová, MBA

PragueONCO

Ve dnech 24.–26. ledna 2024 se v pražském hotelu Clarion konal již 15. ročník setkání onkologů vč. sesterské a patientské sekce. PragueONCO patří mezi významné odborné vzdělávací akce v České republice. Incidence a prevalence malignit v České republice podobně jako v celém světě stoupá, onkologie je klíčovou medicínskou disciplínou. V kontextu světového vývoje byla i v Praze prezentována precizní onkologie, targetabilní léčba a další.

Mgr. Markéta Zbranková

Redakce Florence

Kongres v lékařské sekci přinesl informace o precizní, tedy personalizované onkologii, jež zahrnuje výběr léčby na základě genomického profilu každého nádoru, kdy je léčba adresná a individualizovaná na míru pacienta. Věnoval se problematice targetabilní léčby, onkogynekologii, karcinomu prsu, lokalizovaným karcinomům rekta i karcinomu plic a dalším tématům. „Do problematiky onkologických onemocnění zasahují nejen nové vědecké poznatky, ale také limity, jako je nedostatek klinických a radičních onkologů, nedostatek sester v onkologii, v onkologických ambulancích a denních stacionářích,“ uvedl prezident kolokvia prof. MUDr. Luboš Petruželka, CSc.

Prof. Petruželka nazval PragueONCO kongresem o budoucnosti léčby rakoviny. Na základě tekuté biopsie (liquid biopsy) z krve lze indikovat léčbu a predikovat její účinnost. Existuje předpoklad, že tato metoda se stane základem screeningu, a bude tedy řešit problematiku nádoru v dřívějším stadiu (Studio ČR 24, online).

Součástí kolokvia byla tradičně sesterská sekce, na niž se podíváme podrobněji.

Sesterskou sekci zahájila členka organizačního výboru a koordinátorka akce PhDr. Dagmar Škochová, MBA, jménem České asociace sester (ČAS) a VFN v Praze, jež přivítala účastníky na slavnostním, již 15. PragueONCO. Slavnostní výročí připomínalo i uspořádání sálu, které nabízelo účastníkům posezení u kulatých stolů. Zahájení se zúčastnila i prezidentka ČAS PhDr. Martina Šochmanová, MBA, jež poděkovala onkologickým sestřím za jejich práci a při pohledu do auditoria i za jejich neutuchající zájem o obor a jeho neustálé posouvání dopředu. Připomněla, že onkologie

je obor, který se velmi rychle rozvíjí nejen v medicínské sféře, ale i v sesterské péči, posouvá se do oblasti jednodenních stacionářů, ve které je zátěž sester ještě větší. Za ČAS přislíbila pokračovat ve snaze posilování kompetencí sester a jejich legálního uznání, a také připomněla snahu o vznik komory sester, jejímuž ustavení je ministr zdravotnictví nakloněn – ač zatím jako komory s nepovinným členstvím. „*Můžeme to ale brát jako stavební kámen, jednodušší, lepší a logičtější povinné členství potom může následovat,*“ uvedla PhDr. Šochmanová.

Na kolokviu zazněla pestrá škála témat. Jedním z nich bylo téma dekontaminace zdravotnických prostředků z úst MUDr. Věry Melicharčíkové, CSc., ze Státního zdravotního ústavu (SZÚ), která se celoživotně zabývá prevencí infekcí, dezinfekcí, sterilizací a dekontaminačními prostředky na ošetření zdravotnických prostředků. Jejich bezpečné užití a zabránění přenosu infekcí je u křehkých, ohrožených onkologických pacientů zásadní. Ve své přednášce se věnovala

legislativě, definicím, základům sterilizace a kontrolám dezinfekce a sterilizace.

Předoperační indikace u pacientek s gynekologickými malignitami ukázala nutriční terapeutka Lenka Křížanová z Kliniky gynekologie, porodnictví a neonatologie VFN v Praze. Od roku 2019 funguje na klinice ambulance nutričního terapeuta, jež byla původně zavedena v rámci předoperační péče, ale dnes již do ní docházejí pacientky s celou škálou problémů na základě nutričního screeningu. Ambulance je napojena mimo jiné také na klinického psychologa, se kterým je možné stav pacientky řešit. Pacientky před onkologickou operací většinou trpí malnutricí, je tedy snaha je do termínu operace vyživit. VFN v Praze má proto k dispozici vhodné edukační materiály.

Pilotní projekt VFN v Praze na bezpečnou aplikaci cytostatik na úrovni 21. století přednesla Bc. Hana Janošková. Protože onkologických pacientů neustále přibývá a rozrůstají se počty pacientů ošetřených na denních stacionářích i v onkologických ambulancích, rychlá, bezpečná a přesná aplikace cytostatik patří mezi velmi živá témata. Jen na osmi onkologických ambulancích VFN v Praze je roční přírůstek pacientů 1 200 za rok, celkově je zde dispenzarizováno přibližně 30 000 pacientů. Sestry představují nejpočetnější skupinu zaměstnanců ve zdravotnictví, jsou nejvíce ohroženy pochybením. Faktory, jež ovlivňují bezpečnost péče, jsou mimo jiné nedostatky lidských zdrojů, přetížení personálu, složitost diagnosticko-léčebného procesu, stres, variabilita lidské biologie, technicko-provozní záležitosti a další a vedou k medikačním omylům. Právě proto je potřeba přistupovat k podávání cytostatik bezpečnějším způsobem. Bc. Janošková popsala ve svém příspěvku dvě moderní metody, jež usnadňují práci při podávání cytostatik – cyto-set a onco safety remote control, jejichž použití je systémové, napojené na centrální nemocniční systém a pomáhá eliminovat chybovost způsobenou lidským faktorem. Na jejich pracovišti bylo spuštěno v roce 2019.

Preventivní programy SZÚ představila MUDr. Marie Nejedlá z Centra podpory veřejného zdraví. Z velkého spektra asi 70 programů vybrala ty, jež souvisí s onkologickou prevencí. Co dělat pro to, aby se zabránilo nebo alespoň oddálilo propuknutí onkologického onemocnění? SZÚ se podílí na tvorbě strategií, např. Národního onkologického programu, akčních plánů a koncepcí, snaží se monitorovat rizikové faktory životního stylu (zejména užívání tabáku a alkoholu v populaci) a navrhuje i realizuje preventivní programy především v oblasti primární prevence. Na ukázkou MUDr. Nejedlá přinesla různé edukační materiály, a nejen to, účastníci si mohli vyzkoušet také

alkoholové brýle, tedy podívat se, jak svět vidí osoba pod vlivem alkoholu (tři druhy brýlí podle různé výše promíle).

Další blok zahájila MUDr. Irena Štengllová Netíková z Farmakologického ústavu, která přednesla téma Podávání léčiv do výživových sond. Problematiku kolorektálního karcinomu připomněla ve své přednášce Mgr. Helena Michálková, Ph.D., z Geriatrické kliniky 1. LF UK a VFN v Praze a upozornila na velkou neochotu pacientů účastnit se těchto screeningů. Profylaxi a hojení poradiačních reakcí v brachyterapii nemelanomových kožních nádorů připravila Eva Králová z Onkologické kliniky 2. LF UK a FN Motol.

Na odborné přednášce navázal se zcela jiným zaměřením MUDr. Radkin Honzák, CSc., jenž přenesl téma do oblasti duchovna ve svém příspěvku Spiritualita, religiozita, modlitba a medicína. Připomněl, že člověk má potřeby biopsychosociální a spirituální. První v našem antireligiózním národě příliš nevnímáme a druhé úplně ignorujeme. Fungování mozku pod vlivem stresu je ale řízeno jeho velmi starou částí amygdalou, jež produkuje strach, vztek i emoce a útočí na nejmladší mozkovou kůru, umístěnou v předních částech mozku, která je naopak producentem logiky, umu a soustředění. Modlitba působí opačně, podobně jako koncentrace nebo meditace.

MUDr. Honzák připomněl, že zde máme skupinový názor, který je ke spiritualitě vesměs negativní. Výzkumy ale potvrzují, že věřící lidé se těší lepšímu zdraví než nevěřící. Lékaři zjišťují, že zdraví je něco víc než jen tělo bez nemocí, a od 80. let 20. stol. prudce stoupá počet vědeckých prací, které se věnují souvislostem spirituality a zdraví. MUDr. Honzák upozorňuje na knihu Jak Bůh mění váš mozek, kde se uvádí: „*Není úkolem neurovědy prokazovat, zda Bůh je, či není, může však odpovědně říci, že v lidském mozku má svoje místo.*“ Spiritualita a religiozita se tak jeví jako ochranné faktory pro lidské zdraví.

Oblastmi emocí a duše v kontextu Strachu ze smrti se v odpolední přednášce věnovala také doc. PhDr. Laura Janáčková, CSc., z Psychiatrické kliniky 1. LF UK a VFN v Praze. Její sdělení se zaměřilo na strach ze smrti jako obavu z neznámého a nejistoty. Tato obava provázela lidstvo již od pradávny historie a vychází z obavy z toho, co nemáme pod kontrolou. Dostaneme-li věci pod kontrolu, uleví se nám. Na historických příkladech potom ukázala, jak se v dějinách lidé se smrtí snažili vyrovnat – ať již to byla víra v posmrtný život, v podsvětí a zmrtvýchvstání, nebo náboženství. Uvedla příklady toho, jak překonáváme strach, které metody fungují a které jsou liché, a ukázala návod, jak strach zmírnit a čeho nelítovat.

Spiritualitě onkologicky nemocných osob a duchovnímu rozměru pacienta moderní doby se věnoval nemocniční kaplan Matěj Hájek. Připomněl, že neexistuje jen horizontální rovina spojující úspěch a neúspěch, ale také osa vertikální, vedoucí mezi naplněností a marností. A na tu je potřeba zaměřit pozornost, nelze ji ignorovat.

Všichni tři tak přesunuli pozornost od fyzického léčení těla do vyšších sfér pacienta jako duchovní osobnosti a velmi tím program kolokvia obohatili.

Součástí programu bylo i představení problematiky zájmů a potřeb pacientů v sociální oblasti. Nepřehlednou džungli sociálního systému v ČR představila Mgr. Šárka Slavíková, projektová manažerka patientské organizace Amelie, z. s., poskytující pomoc onkologicky nemocným pacientům. Pracovníci organizace s pacienty řeší problematiku hmotného zabezpečení, protože kvůli délce onkologické léčby se řada pacientů dostává na hranici svých existenčních možností, komplikovanost léčby nebo např. posuzování invalidity a příspěvků na péči (jež vychází z vyhlášky z roku 2009, připravované již v roce 2007, což samozřejmě vede k mnoha nesrovnalostem) a další. Pochopitelně narážejí na systémová selhání, jež se také snaží řešit. Upozornila, že řešení krizových situací státu jako pandemie covidu-19 nebo válka na Ukrajině vede k neustálému odkládání dlouhodobých sociálních reforem, jejichž provedení je ale nutné.

Druhý příspěvek patientských organizací přednesla Marie Ředinová, která zastoupila předsedkyni organizace ILCO, z. s., Štěpánku Kovaříkovou. Představila projekt *Ano, my můžeme*, jenž je novou kampaní organizace českých stomiků a který podpořila řada osobností, např. Vanda Hybněrová. Cílem organizace je podpora stomiků v duchu „*Stomie nás nezastaví, je to jen detail!*“, což je i hlavním mottem kampaně.

Ze zcela jiného soudku přinesl svoji přednášku doc. RNDr. Karel Nesměrák, Ph.D., který se věnoval historii antibiotik. Připomněl selektivní toxicitu, díky níž je možné produkovat a vyvíjet funkční preparáty proti bakteriálním infekcím. Zavedení antibiotik, ale i řady chemických léčiv vedlo k výraznému prodloužení života. Ač přibližně od roku 1970 pozorujeme nárůst antibiotické rezistence, stále se daří objevovat nová antibiotika.

Jako každoročně PragueONCO v sesterské sekci přineslo řadu zajímavých přednášek a bylo obohacujícím setkáním. Program sesterské sekce byl vyvážený a pestrý. A jak uvedla organizátorka kongresu PhDr. Škochová: „*Rok od roku se prohlubuje poznání sester a jejich chápání individuality pacientů a současně jejich odborný pohled.*“ Jistě se tak můžeme těšit na další ročník. ✕